

Kora középkori településrendszer, falusiasodás kutatása Daruszentmiklós (Fejér megye) határában

Szakmai beszámoló

A terepbejárással a 2008-2009. évben az M6 autópálya nyomvonalán Daruszentmiklós és Dunaföldvár határában a nyomvonalba eső ca. 8 ha-on feltárt, avar kori lelőhelykomplexum kutatását kívántuk kiegészíteni a településszerkezetre vonatkozó adatokkal. Mivel a feltárt, szórt rendszerű település javarészt sűrűn egymás mellé épült házak csoportjaiból állt, és ezek, illetve a környékükön jellemző objektumsűrűsödések (árkok közel eső szakaszai, illetve kutak) tartalmaztak leleteket nagyobb mennyiségben, várható volt, hogy ezek az objektumstruktúrák a terepbejárás során, felszíni leletek segítségével is felfedezhetőek lesznek.

A terepbejárásra 2014. szeptember 30. és 2015. április 30. között, több alkalommal került sor. A munkát három GPS készülékkel, a leleteket darabonként EOVS koordinátákhoz kötve végeztük (a GPS pontatlanságát a sűrűn felvett pontok relatív rendszere ellensúlyozza). A leletek gyűjtését követően azok a Szent István Király Múzeummal való megegyezés alapján a lelőhely többi lelete mellé, a Magyar Nemzeti Múzeumba kerültek.

A terepbejárás során egyetlen római éremtől eltekintve csak avar korra keltezhető (7-8. századi) leletanyag került felszedésre (az utóbbi jól illeszthető a korszak fémanyagáról alkotható képünkbe, nem jelenti római kori struktúrák jelenlétét). A gyűjtött leletek a Régészeti Tárban a 30/2015 szám alatt lettek nyilvántartásba véve.

A várakozásnak megfelelően a település a nyomvonalban feltárt szakasz két oldalán nagy felületen folytatódott. Az F-05 azonosítójú, daruszentmiklói lelőhellyel szemben a vízfolyásra túlsó oldalán sikerült azonosítani a település másik, intenzív betelepülésről tanúskodó feltjét.

E két, rekonstruálhatóan körülbelül 1 ha méretű területen kívül a település rendszerét egymástól 50-100 méter távolságban lévő leletsűrűsödések, a feltárt terület alapján feltételezhetően házcsoportok határozzák meg.

A leletek alapján ezek egymással (közel) egykorúak, belőlük javarészt együtt kerültek elő a 7. és a 8. századra keltezhető leletek. A leletsűrűsödések alapján rekonstruálható

településmagokat ennek fényében hosszabb ideig, akár egy évszázadig is azonos helyen élő, földművelő lakosság lakta. A nagy felületű lelőhelyen található objektum (épület)csoportok korai falusias jelleget mutatnak.

A terepbejárás során felszedett leletanyag – javarészt kerámiatöredékek (mintegy 1700 darab), illetve egy foltból három egyértelműen azonosítható, együttesként a 7. századra keltezhető fémtárgy (kanalas fejű hajtű töredéke, félgömb alakú, bronzlemezről préselt lószerszámveret és a fent említett római kisbronz) jól jelzi a telep kiterjedését és belső rendszeréről is számos adattal szolgál, azonban a telep végleges értékelése során az így nyert adatok nagy óvatossággal kezelendők. A humuszvastagság és a szántás intenzitásának függvényében egyes helyeken eltérő intenzitással kerülnek felszínre leletek: esetünkben ez a torzulás biztosan dokumentálható a vízfolyástól délre feltárt F-05 lelőhely igen intenzív szakaszától nyugat felé eső bejárt területen. Mivel itt igen vastag, 1,5 métert meghaladó a humuszvastagság, a terepbejárás során itt talált leletmennyiség elhanyagolható; másrészt, a bejárt terület délkeleti negyedében, kis homokháton lévő településfolt kiemelkedően intenzív leletsűrűsödése a terület elszántásának is következménye. Nem lehet véletlen, hogy a három fémtárgy is ebből a településfoltból került elő.

A terepbejárás eredményeinek segítségével a későbbiekben geofizikai, illetve esetleges szondázó ásatás is megvalósulhat.